משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר טהרות

לחם שמים על משנה מכשירין

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה מכשירין

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-מכשירין/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ה 4
פרק ב 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה י 6
פרק ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ז 7
משנה ח 7
פרק ד 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ד 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ח 8
משנה ט 9
משנה י 9
פרק ה 10
משנה א 10
משנה ג 10
משנה ה 10
משנה י 10
משנה יא 10
פרק ו 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 13
משנה ז 13

פרק א

משנה א

כל משקה כו'. משקין דהכשר. לא בעו שיעור. אלא מכשירין כל שהן. וכן מקבלין טומאה בכל שהן כמש"ל פ"ו מ"ג. **ונ"ל** טופח ע"מ להטפיח מיהת בעו. דבציר מהכי. לא חשיב משקה בכל דוכתא.

כללא דהכשר. מים מחוברים אינם מכשירים. ותלושים ברצון. מכשירים לרצון. בין בתחלה. בין בסוף. ואם נתלשו שלא ברצון. אינם מכשירים. ולא מקבלים טומאה עד שיתחשבו. זולת אינם נחשבים משקה בשום ענין. לא לטומאה ולא להכשר אוכלין. משהוכשרו האוכלין רגע אחד. אפילו אח"כ מיד נגבו המים מעליהם. והרי הם יבשים. מקבלים טומאה. והלחים מן המשקין הבלתי מכשירין. אפילו משקה טופח עליהם. ונגע בהם הטמא. לא נטמאו. לא המשקין. ולא האוכלין.

בכי יותן אם נפלו על האוכל בתלוש. כדאמרינן בת"כ שאם אתה אומר מחוברין טמאין. כו'. אין לך מחוברין שאין שרצים מצוים אצלם. **צ"ע** דהא אינן מטמאין במותם. ולא שכיחי דנגעי אלא בחייהם. וצ"ל דאי אפשר ליזהר בהן.

משנה ב

להשיר ממנו משקין נ"ל דאחשבינהו ע"י מעשה. אע"ג דלא צריכי ליה. **והא** לא דמיא לכאורה. אלא לכדי שלא ילקה הכותל. הכא נמי לא קבעי אלא שלא יפסידו את האילן ופירותיו.

אפילו הכי מחמת מעשה דעבד בהו. אתחשבו וכן לקמן מ"ה ודוק.

ונפל לשון תי"ט הרע"ב העתיק ונפלו כו' וכן הר"מ כו' כתב כ"מ כו' אם נגעו באותן מים פירות תלושין לא הוכשרו. כו' לפי שלא נתכוין שיפלו כל אותן זרעים ע"כ. **צ"ע** מאי איריא לא נתכוין. עיין לקמן פ"ד מ"ג בתי"ט. בת"כ שהביא רש"י פ"ק דחולין.

משנה ה

הסיקרין יש לפרש שהם המסורות. המראים האוצרות לאנשי החיל. כדאמרינן ההוא דבעי אתוויי אתיבנא דחבריה. וסיקרין מלשון נסקרין בסקירה אחת.

פרק ב

משנה א

זיעתו טמאה. כלומר מכשרת.

משנה ב

מרחץ טמאה של מים שאובין. **כלומר** לפי שהן שאובין. משו"ה מקבלי טומאה. דאי במרחץ של מים מחוברין. כגון חמי טבריא. או של מקוה טהור שהוסק. ליכא לאשכוחי טומאה.

גסטריות ע"פ רע"ב (לקוח מפיר"מ).

ולי נראה שהן שברי כלי חרס. שעדיין ראוי לתשמיש אדם. קרוי גיסטרא. ובר קבולי טומאה הוא. כההיא דתנן פ"ו דמקואות מ"ו.

בזמן שקדמו מי שפיכות אז מתבטלים בימי גשמים שרבו עליהם ושטפום. לפי שמי גשמים מטהרים את הטמאים בשטיפה. כדתנן פ"ק דמקואות. מאימתי היא טהרתן כו'.

אבל קדמו מ"ג למי שפיכות. כבר נעשו מכונסים. וכשבאו עליהם מי שפיכות אפילו כל שהן. טמאום. **והכ"מ** אזיל בתר אפכא. וערבב שני ענינים שונים. **גם** לא ידעתי במה נסתבך הראב"ד. והמשנה פשוטה וברורה בטעמה.

משנה ה

מחצה על מחצה כו'. **הך** בבא ודבתרה קשיאן. מכדי ספקא דרבנן הוא. לקולא מבעי לן למיזל. כמו בכל דוכתא. **וצ"ל** דמחצה על מחצה אלים מספק דעלמא. דלא ידעינן אי רובא. אי מחצה. ואזלינן לקולא. משום דילמא איסורא מעוטא הוי. **אי נמי** בספקא דדינא והלכתא. דליכא למיקם עלה דמילתא. הולכין בשל דבריהם להקל בכל מקום. משא"כ במחצה. דודאי לאו מעוטא הוא. אזלינן בכל דוכתא לחומרא. וצ"ע בפ"ק דעירובין. ובהשוחט בפלוגתא דמחצה על מחצה. ופ"ז דשקלים.

משנה ו

מצא בה ירק נקט ירק בדווקא. משום דניכר בו אם נלקט היום. כי אותו שנלקט מאתמול. נכמש הוא היום. (כדאיתא גזרה משום ירקיא) לאפוקי פירי. דאין ניכרים אם הם בני יומן. אף במחצה על מחצה. מותרין מיד. דאע"ג דספק מוכן אסור. היינו בחד ספקא. כגון גוי שהביא דורון לישראל. אף בעיר שרובה ישראל. אבל במחצה. דהו"ל ס"ס. ספק אם נתלשו היום. ספק אם בשביל ישראל. שרי אליבא דכ"ע. כך נ"ל לפום ריהטא. ועמו"ק (סתקי"ז) ודוק.

נמכר צ"ע למאי תנייה הכא. טפי מכל הנהו בבי דלקמן. פת בשר פירות. **שמא** י"ל דבנמצא בשוק. לא גזרו. כיון דלא ידע מי הביא ירק זה. לא שייך למגזר שמא ירבה להביא בשבילו היום. וסברא יפה היא. אלא משום דחדת היא לי. מסתפינא למימרה מדעתאי.

משנה ז
אחר רוב המשליכין ולא קאמר בהדיא אחר רוב גוים. שהם המשליכין ודאי. משום דבלשון זה כייל נמי כותים. דשמעינן ליה לר"י מ"ד פ"ו דנדה. בנפלים שלא היו קוברין אלא משליכין. משא"כ תנוק. אפילו נכרי אין דרכו להשליכו. כמ"ש שם ובסוף אהלות. כ"ש כותים. א"כ זה ששינה. על כרחנו א"א לילך בו אחר רוב גוים. אלא צריך לילך בו אחר המשליכין. אפילו אינם אלא מעוט דמעוטא.
מחצה כו' עתי"ט עד וכתו' תימה. כו'. **עחי"ג**.

משנה ח
ראוי לבקש צריכותא לכל הני בבי. ולא רחוקה היא. ישמע חכם ויוסיף לקח.

משנה י
אם רוב נכרים ודאי ר"מ לטעמיה כו'. והיינו דסיים הר"ש ואפילו יש קנין. מ"מ ודאי אינו מעושר הוי. תי"ט. **ולא** ידענא למאי מהני האי ודאי. אם לא שנאמר אפילו למ"ד יש קנין. מדרבנן מיהת חייב.
וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי כשבודאי ידוע שישראל אחד מטיל לתוכו. ומ"מ לא ידענא טעמא מאי. דאפילו ודאי תרומה עולה באחד ומאה. ותרומת מעשר אינה אלא אחד ממאה. נמצא כשיש עוד מנכרי אחד בלבד. שנתבטלה. כו'. תי"ט.
דבריו תמוהים מאד. ולא ידע מר דטבל אוסר בכל שהו במינו. והכא דבודאי עסקינן כמ"ש. א"כ לא מיבעיא כי מתהני מכוליה בבת אחת. פשיטא אין הטבל עולה אפילו באלף של חולין ודאין. אלא אפילו אם לוקח קצת ממנו. חשוב ודאי. דכל היכא דליכא תרי ספיקי. כודאי דיינינן ליה. עמ"ש בס"ד ריש דמאי. על כן אין מקום לכל מה שכתב כאן.

פרק ג

משנה ד
וטננו נתלחלחו. **נראה** שעל שם זה נקרא הטיט הלח. טינא בארמית.

משנה ה
אינו חושש כו'. ה"ק אם נתן בה חטים. אינו חושש שמא טננו. רע"ב. **פירושו** זה לקוח מהר"ש. ואינו נראה לי כלל. כלפי לאיי ולא כל דכן הוא. אם לעיל מ"ד במרבץ ביתו. חששו. כל שכן בגורן. דשכיחי חטים. ואפילו מספקא. הוה לן למיחש טפי מבבית. כל שכן בודאי נתן שם חטין. ומה טעם בזה לומר שאינו חושש אם טננו.

ושכתב תי"ט דבבית שכיח טפי שיטננו.
מנליה הא. וצריך שיקנה לו אוהבים שיעידו ע"ז **אע"פ** שיכולני ליתן קצת תבלין לחלק בין בית לגורן. דבית סתמא ניחא ליה בטנינה. אי משום החטין דקבעי למכרן או לבשלן. ומעתה הרי הוא לותתן. כי לחטים יפות הוא צריך עכשיו. וכן הרבוץ יפה לבית. להשכיב העפר והאבק. וללחלח האויר. משא"כ בגורן דניחא ליה טפי בפירות יבשין לעולם. כי קודם דישה. פשיטא צריכין להיות דווקא יבשין. ואם נתרככו בשיבלין. נפסדים אח"כ בדישה. וכן אחר שנדושו ועשאן כרי ואוצר בגורן. כל כמה דיבישן. טפי מעלו. לפי שהן מתקלקלין בודאי. כשמונחין צבורין והן לחין. **ואי** משום שגם לקרקע נגובה וחרבה הוא צריך בגורן. כדי לדוש עליה. וכל מה שהיא קשה. יותר טוב. משו"ה לא הוי דניחא ליה. אפילו נתן שם חטין ודאי. **מ"מ** אינו נראה בעיני. אלא מתניתין סתמא כפירושה. דדווקא כשכיבד הגורן וריבצו. ולא נתן שם חטין אח"כ לטנן בהא קמ"ל רבותא. אע"ג דדרך הגורן להניח שם משנה לשנה. ס"ד דניחוש דילמא לא כיבד יפה. וכי משכח בתר הכי חטים. נחזיק להו במטוננים משעה שריבץ. ואומר שכחינהו ולא אדעתיה. ודוק.

משנה ז

א"א שלא לשמוח והא דלא שקעום במים. מפני שטרודים לעבור את הנהר.
והוא עצמו טעמו של ר"י. דס"ל שמחה גרידא. לא מהניא. מדלא עבוד מעשה.
אלא אם עמד והדיח אבהמתו לחוד קאי וכדמפרש.
ובבהמה טמאה כו'. **נ"ל** היינו סוס ופרד גמל וחמור. שסתמן לרכיבה הם עומדים. ודרך בעליהם להשגיח עליהם. שתהיינה רגליהם רחוצות ונקיות. שלא ילוכלך בהן הרוכב עליהם. משא"כ שור ופרה. אם עסוקין במלאכת החרישה. אין אדם מקפיד על נקיון רגליהם. וצ"ע בכלב.
ועתי"ט בדברי מהר"מ. דבבהמה טהורה העומדת לאכילה אינו חושש כל כך. אם יהיו רגליה מלוכלכות ע"כ. **ר"ל** שסוף בהמה לשחיטה ולהפשיטה עומדת. ואי נמי קיימא לרדיא. פשיטא דלא קפיד כנ"ל. אבל בהמה טמאה דסתמא קיימא לרכיבה או למשא. ודאי קפיד אלכלוכן. בבני משא ודאי איכא קפידא טובא. לפי שקשה על הבהמה לישא כשרגליה מוכבדות ממשא הטיט הדבוק ברגליה ונסרך בה. כ"ש בסוס שמונעו מלרוץ. וגם ליפותו הוא צריך ככתוב וכשנוי משא"כ בטהורה כדאמרן.

משנה ח

וברגליה ואינן מלאות טיט. להכי לא תלי בשמח. כדלעיל.

פרק ד

משנה א

השוחה נראה שהוא בשי"ן ימנית. מענין וישח אדם. שחה לעפר. לא בשי"ן שמאלית. מענין כאשר יפרש השוחה.

משנה ב

אפילו אב הטומאה ואמרינן לעיל דמשקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון. אפ"ה אינן מכשירין. כיון שירידת הגשמים עליו. היתה שלא לרצון רע"ב. **ר"ל** שטומאת הגשמים היתה שלא לרצון. וכי אמרינן משקין טמאין מטמאין שלא לרצון. היינו כשתחלתן לרצון. **וצ"ע** אי הכי מאי איכא בין משקין טמאין לטהורין.

אם נער עמ"ש בס"ד ברישׁ מכלתין. גבי אילן.

משנה ד

שהוא מושיט ידו והפירות טהורין. לא הוכשרו. **ואם** היה טמא. לא נטמאו.

ובה"א יערה צ"ע מ"ש מהא דלעיל (מ"ב) אם נער בכי יותן. דסתמא תנן. ועמש"ל ברישׁ מכלתין גבי המרעיד את האילן.

משנה ו

והוא טהור אם העלהו טהור (ולא נגע בנדה) טהור.

משנה ז

פשט מי שהיו ידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות אם בא לאכול פת חולין. אבל לפת מעשר. טמאות. נ"ל **ובכן** תתכן הגהת מהר"ר וואלף גרמייזא. וקדחי ליה תי"ט במלי דכדי. בגילא דחיטתא. דקסבר הידים טהורות לענין הפירות נשנו. ולא כן הוא. דאי הכי טהורות טהורות. תרי זימני למה ליה. אלא ודאי כדפרישנא.

אם חשב כו' ידיו טהורות אף לפת דמעשר כך נראה לי.

משנה ח

ופשט אב הטומאה את ידו לתוכה טמאה דכלי מקבל טומאה מאב הטומאה. ולא עלתה לו טבילה כו'. שהמים שבתוכה חוצצין בינו ובין המקוה. **עתי"ט** שהחליט לעקור נוסחא זו. וכ"ד הר"א וכ"מ. **ולי** קשה הדבר לשמוע. לא בלבד מחמת אחריות לשון שלם (שלא נחשדו סופרי המשנה. להוסיף בה מדעתם דבר) כי כבד הוא לסבלו. אלא שלשון המשנה מסייעו לקרבו. לא לדחותו בשתי ידים. כי לפי הבנתם. למאי נ"מ תני שהיא מלאה מים. דלדידהו הוי לישנא יתירא לגמרי. דמדי אריא אלא מפני שאין לה טהרה

במקוה. א"ה ליתני הכי. קדרה שהיא נתונה לתוך המקוה. תו לא. אמאי נסיב תנא מדי דלא צריך ליה כלל. **הילכך** נ"ל נוסח פירוש הר"מ עיקר. אלא שהשמיט בו המעתיק מלה אחת. וכך צ"ל. לפי שהמים שבתוכה (אינם) חוצצים. וה"פ דמתניתין. קדרה מלאה מים נתונה במקוה להשיקם. שאפילו מים צפין ע"ג רק כל שהו. נטהרו. וקס"ד אם פשט אה"ט ידו לתוכה. ולא נגע בקדרה עצמה. לא תהא הקדרה טמאה. מפני שהמים חוצצין בין ידו לקדרה. ומי המקוה אינם מקבלים טומאה. והו"א דמים שבקדרה כיון דמחוברים לה. הרי הן כמוה. ולא נטמאת קדרה. קמ"ל דמימי הקדרה עדיין הן חשובין תלושין לענין זה. כיון שעומדים בכלי בפני עצמן. ולא נתערבו במי המקוה (אע"פ שנדבקו בהם. לא חשיבי מעורבין. דוק ותשכח דכוותה) במלתייהו קיימי. מיטמאין ומטמאין הן כמתחלתן. ואע"פ שמשיקין בקדרה מים של מגע טומאות. והמים טהורים. וקדרה טהורה. משא"כ באה"ט אין ההשקה מצלת הכלי. אע"פ שהן עצמם נטהרים. כך נ"ל נכון. דוק בריש מקואות.

ושאר כל המשקין טמאין דלא חשיבי מעורבין (דלבטלו ברובא דמי מקוה. כדלקמן מ"י. דשאני הכא) כדפרישנא. דאפילו מים שבכלים אינם מתערבים עם מי מקוה. אע"פ שמי מקוה עולים על גביהם. כ"ש שאר משקים. דלא מתבטלי בהו כה"ג.

משנה ט

הממלא בקילון צ"ע מ"ט חשובין מימיו תלושין. על כרחנו נאמר דפירושו כמשמעו. שאדם דלה המים ושפכם לקילון. שכן הוראת לשון הממלא בלי ספק. וכן ראיתי אח"כ בפירוש הר"מ. והוסיף לבאר שהקילון הוא תעלה של עץ או חרס.

ולע"ד אין צריך לכך. עיין ריש מקואות. ותמיהני מסתימת רע"ב ושתיקת תי"ט.

אם נגבו עתי"ט משם הכ"מ אליבא דראב"ד עד ומ"מ יש להעמיד כגון שהשליך פירות בקילון ולא ידע אם היה בו כדי להטפיח. ע"כ. **וצריך** לפרש א"כ. **אם נגבו**. שרואה עתה שאין בהם כדי להטפיח.

כ"ע הכ"מ אליבא דרמב"ם. שאפשר לדחוק ולומר דמעיקרא אין בדעתו שיהו כתלושין ברצון כו'.

הרי כאן מלין ע"ג מלין. ואפילו אמר כן בפירוש. מחשבה אינה מוציאה מיד מחשבה. כל שכן אשר לא חשב ולא עלתה על לבו. מי איכא למימר הכי.

משנה י

אע"פ שהוציאם כו' טהורין שהעצים אינן מקבלין טומאה. **ונסתלק** פשיטא דתי"ט. והא אשכחן עצים דבני קבולי טומאה נינהו. עיין פרק ד' דזבחים.

פרק ה

משנה א

ואם כמשחק עמו נראה דהיינו שמתאבקים יחד. לראות מי יגבר. וישליך את חברו לנהר. א"כ סבר וקבל. והוי דניחא ליה.

משנה ג

רש"א בכי יותן נל"ל הטעם דאע"ג דלא ניחא ליה שירד הדלף לתוכן. מ"מ כיון דבללן שלא יהיו מים הרבה במ"א כו' חשיב ניחא ליה. מהר"ם. **דכוותה** איכא טובא פ"ק.

משנה ה

ואת שבאבן כו'. מ"ש תי"ט בשם מהר"ם. אם פשט טמא ידיו ונפלו מן המים. מים שעליו טהורים. **לא** הבינותיו.

משנה י

מצונן לחם הר"מ פירש לפי שעמוד המשקה יתחמם כו'. שהעשן העולה מן החמין משקין הוא חשוב. **קשיא** לי אי הכי. אפילו מחם לחם נמי. וכ"ש כשהתחתון כחו יפה. לא ידענא טעמא דת"ק. **ושמא** משום דהבל מוציא הבל (כדאמרינן בכירה) ואינו מניחו להכנס. לכן העליון דוחה את התחתון (דכה"ג ודאי עלאה גבר) ואינו מניחו לעלות. שהנצוק מכביד עליו. ונפסק עמו. ואינו חוזר לאחוריו.

משנה יא

אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה לפי שההבל מחבר. כגון מערה מצונן לחם. ודבר תימה הוא כו' אכתי כו' איכא לדמויי למחם לחם דטהור כו' תי"ט.

ואמינא אנא מי דמי. התם הנצוק היורד מלמעלה כבד הוא. ובא להתחתון ונוגע בו. פשיטא אין חילוק בין אם הוא חם או צונן. מכל מקום מטמא הוא את התחתון. שנגע בו. מה שאין בכאן. שאין כאן נגיעה ממש. אלא ע"י הבל המחברן. **איברא** הר"ש שפיר קאמר. ולא אייתי ראיה אלא על ההבל העולה. שדינו כממש. ומטמא לטהור. הא ודאי שמעינן מהתם. והא הוא דצריך למילף מכה. מ"ט הקדרה טמאה. אע"פ שלא נגעה בה. ולא ירד לתוכה משקה טמא. אפ"ה מטמאים ידיה את הקדרה. כאילו נגעה במשקין טמאין. ודוק.

פרק ו

משנה ב

בשביל שימתונו כו' וכתב מהר"ם דלא נתכוין כו' אלא שיתלחלחו מן האויר. **כלומר** שלא יתייבשו ויתקשו כעץ. אבל אין דעתו שיפלו עליהם מים. שרטיבות חיצוני ולחות רב. רע להם מפסידן ומרקבן.

בלחים רטובים מחמת עצמם. שנלקטו מקרוב.

משנה ג

כל הדגים בחזקת טומאה לפי שהם מוכשרים במים כו'. **אע"פ** שבעודם חיים לא מקבלי הכשר. כמו שאין מקבלין טומאה. אלא שיש לחוש כי גם אחרי מותם עדיין משקה טופח עליהם. והרי הוא תחלתן לרצון. כדי שלא ימות הדג מהר קודם קריעתו. שאז הוא מקולקל. ואינו ראוי למאכל אדם. הילכך ניחא ליה במים שעליו שבהם חיותו. וכיון שיבש כסלע בין סנפיריו. הרי הוא כמת. אבל אם נתייבש לגמרי מגבו (קודם שיבש כסלע בס"נ) אין מועיל בו הכשר הקודם. מאחר שכבר כלה לחות המים שנפלו עליו עודהו חי. בטרם נעשה אוכל. אלא דבסתמא מוקמינן ליה. בחזקת לחותו כשהיה. היינו דדייק תנא ואמר בחזקת טומאה. ר"ל העמידם על חזקתם.

ומ"ש הרע"ב והטמא והטהור. לישנא דקרא נקט. **ותו** דלא כדי נסבה. אלא כי היכי דלא תימא דמזהר זהיר בהו המוכרם. שלא יגע בהם הטמא. קמ"ל דלא אפשר להבדיל בין הטמא והטהור הבאים לקנות. הילכך אפילו אמר שמרתים ממגע טמא. לא מהימן אפילו הוא חבר. דאנן סהדי דמשקר.

מפני שהן מפקידין אותם גרסינן. דכל הפירות מפקידין אצל ע"ה הר"ש **קשיא** לי. מה טעם בזה. ומאן לימא לן דשפיר עבדי. אטו ממקלקלתא נילף. אע"פ שיכולני לדחוק ולמצוא לו טעם. אינו ערב לחכי. ומאי פסקא. ולא אשתמיט תנא לאשמועין כה"ג. ומאי שהן דקאמר. דתלי טעמא במנהגא דעלמא. לא אשכחנא דכוותה. דתלי תנא תניא בדלא תניא. **אבל** בר מהא ק"ל טובא. הא איברא אפכא שמעינן לתלמודא בבכורות. שהלוקח ציר מע"ה. משיקו וטהור. הרי מבואר שאין ע"ה נאמן עליו. והוא בחזקת טומאה אצלו. **ואין** לומר התם בסתם איירי. א"ה מאי איריא ע"ה. נימא ציר טמא משיקו. וטהור ממ"נ. **עם** שיש לדחוק וליישב. אינו נ"ל. גם בשלהי ההיא שמעתא מוכח. דמשום חשדא דע"ה נגעו בה.

לכן נ"ל בע"ה הענין הוא בהפך מדעת ר"ש. אלא כך הוא הפירוש. על כולם ע"ה נאמן בשלו. ולוקחין אותן ממנו יבשים. כמ"ש פרק ב' דדמאי. ואינו לוקח ממנו לח. אבל

לוקח ממנו יבש. ונאמן לומר לא הוכשר. כך הוא הדבר כאן. חוץ מדגה. מפני שהיא בחזקת טומאה. ר"ל מוכשרת. דמפקידים אותה אצל ע"ה. והוא אינו נאמן לומר לא נטמאו. כמ"ש שם בדמאי. זה הפירוש הוא כפתור ופרח. מסוד ה' ליראיו.

משנה ד

שבעה משקין בד"ה הם בסוד ז"ס הבנין. שהם פירות האילן העליון. ומתחיל בגוף אילן עץ החיים (מילוי יה"ו עולה ט"ל. י"פ עולה שמים. היינו טל שמים) והולך לימין ולשמאל. ומסיים בנו"ק בדיוק נפלא. המ"י.

משקין הן כל עוד שהן לחין וזבין. לאפוקי הקרושים. יצאו מתורת משקין. ונעשו אוכלין.

המים אפילו הרעים לשתיה. כחמי טבריא ושאר מים מרים מלוחים וחמוצים.

והשמן פשוט דהיינו נמי דווקא שאין לו שם לווי. לאפוקי שמן שומשומין שמן אגוזים וצנונות ודומיהם.

ודבש שנאמר ויניקהו דבש. והא דכתיב אכלתי יערי עם דבשי. מתוקם בדבש תמרים.

ותו כיון דאשכחן דהוי משקה. אע"ג דזימנין כתיב ביה לשון אכילה. לית לן בה. משום דשתיה בכלל אכילה. **ועוד** דבש ודאי זימנין הוי אוכל..

ודבש דבורים. שא"ל שם לווי. כתי"ט וקשה הא דבש סתמא דבקר' דתמרים הוא. **ר"ל** משום דמוקמינן לקרא דדבש. דכתיב גבי שבעת המינין בדבש תמרים. **ולק"מ** התם דבר הלמד מענינו הוא. דכתיב ארץ זית שמן ודבש. יגיד עליו רעו. דבגדולי קרקע הוא. וכעניניה דכוליה קרא. דכולהו שבעת מינין גדולי קרקע נינהו. לאפוקי דבש דבורים. דלאו גדולי קרקע.

איברא בעלמא. היכא דכתיב דבש סתמא של דבורים הוא. כגון הלך דבש. ודכוותיה זבת חלב ודבש. אפשר נמי הכי הוא. אע"פ שפרשוהו ג"כ בשל תמרים.

ודבש דבורים לענין מ"ש תי"ט. שאפילו קרוש. עמו"ק א"ח (סקנ"ח).

משנה ה

מי חלב ולא זכר את החמאה. **נראה** שדין אוכל יש לה. מפני שהיא קרושה (אע"פ שהיא רכה. מ"מ אינה נמחית. וכל המשקין הקרושים א"ל דין משקה) **אצ"ל** גבינה. שאפילו נמחית אין לה דין משקה. **וכן** המלח המתבשל מן המים המלוחים. או ממשרפות מי הים. אע"פ שהוא תולדות המים. פשיטא שאין לו דין מים להכשיר את הירקות והפירות. שדרך לסופתן במלח. כמו ששנינו במעשרות. סופת באבטיח. כך נ"ל.

מיהא אכתי מספקא לי. בחמאה ומלח שהומחו תחלה עד שזבו כמשקה. ונפלו על האוכלים. אם מכשירים. אם לא.

והמוהל עיין פ"ד דעדיות.

דם השרץ כבשרו לכאורה משמע. דשאני דם שרץ. מדם דגים. **אבל** באמת נ"ל. שדין דם דגים לענין הכשר. כדינו לענין איסור אכילה. אינו חלוק מבשרו. אלא של דג טהור. מותר באכילה. ומטמא טומאת אוכלין (שאינו משקה) ושל טמא. הרי הוא בכלל דם שרץ. וכן דם חגבים. כיוצא בו. שכולם בכלל שרץ. ולוקין עליהם. זה משום שרץ המים. וזה משום שרץ העוף.

משנה ו

הדלעת במחובר קרוי דלעת. דוק ותשכח.

ואם שוב נתלשה. ועדיין משקה טופח עליה. אינו מכשירה. אם ידוע שלא נפל עליה משקה אחר בתלוש כי אם זה. **עוד** נ"ל דנקט דלעת. משום דשיעא ואקושא ולא בלעא. משא"כ שאר פירות. דילמא לא סגי להו בגרידה.

עוד פשוט הוא לדעתי. דאגב אורחא בעי לאשמועין נמי דינא לענין איסורא. וכי הא דאמרינן פכ"ה. גבי סכין שחתך בה בשר. וחתך בה קשואים. גריד לבי פסקיה. ה"ה כאן קמ"ל דשרי אף באכילה. ע"י גרידה בעלמא (שלשון טהור כולל גם המותר. כמ"ש הרבה) וזה אינו אלא דווקא בקישואים ודילועים. כמ"ש שם. והרי זה ישר ונכון **גורדה** בדלי"ת. מן להתגרד.

משנה ז

חלב הזכר טהור ונ"ל שאסור הגדול לינק ממנו. כמו חלב האשה. מטעמא דכתב הרא"ש. דאתי לאחלופי בבהמה טמאה.